

Henkey István

Modern Üzleti Tudományok Főiskolája
henkey.istvan@mutf.hu

Ambrus Tibor

Multibridge Kft.
ambrus@multibridge.hu

AZ ELEKTRONIKUS TANULÁS (E-LEARNING) LEHETŐSÉGEI ÉS TAPASZTALATAI A MODERN ÜZLETI TUDOMÁNYOK FŐISKOLÁJÁN

Bevezetés

Sokan és sokszor írtak már a tudásközpontú társadalomról. Ez alapvetően a tudásalapú szakmák és szolgáltatások dominanciáját jelenti a munkaerőpiacon.

Emellett természetesen jelent versenyt is. Ebben a versenyfutásban minden a belső képességek és a külső esélyek sikeres párosításán múlik: ki milyen gyorsan „kapcsol”, milyen gyorsan adaptálódik az új helyzetekhez, lehetőségekhez.

Ebben a kettős tanulási folyamatban, amely a piacgazdaság mechanizmusainak valamint az információs kor követelményeinek elsajátítását jelenti, szinte törvényszerű volt az e-learning színrelépése. Hogyan felel meg a Modern Üzleti Tudományok Főiskolája ezen új kihívásnak? Munkámban erre keresem a válaszokat.

1. Az e-learning fogalma

Az e-learning, vagy web alapú tanulás minden olyan tudásátadási folyamat, amely közvetítő közegként a számítógépet, szűkebb értelemben a számítógépes hálózatot használja¹. Az e-learning pedagógiai értelemben több módszertani területet integráló pedagógiai, oktatási technológia. Nagy távolságokat képes áthidalni, mint a távoktatás, de a visszacsatolás idejét is képes lerövidíteni, akár azonnalira. Vonzó, motiváló audiovizuális megjelenítésre képes, mint az oktatófilmek, vagy a multimédiás anyagok, de képes interakcióra és visszajelzésre is. Egyénre szabott oktatást képes irányítani, visszajelzéssel, nagyfokú interaktivitással, mint a programozott oktatás, de a tananyagok napról napra karbantarthatók és a lehető legszélesebb (fizetőképes) közönséget képesek elérni.

---

¹ CBT (Computer-based Training – számítógép alapú képzés): Minden olyan oktatási forma összefoglaló neve, amely a tudásátadás közvetítő közegeként a számítógépet használja.

Az e-learning alapvetően egyéni foglalkozás. A tananyagot a számítógép segítségével, aszinkrón módon² dolgozza fel a hallgató. Ez mással nem helyettesíthető alapegysége az e-learning-nek. Megoldásaiban on-line, off-line és CD-ROM lehetőségeket kínál.

A klasszikusnak számító nyílt egyetemek (például az angliai Open University, a németországi Fernuniversität, a spanyolországi UNED) után ma már nem is nagyon található olyan felsőoktatási intézményt, ahol ne alkalmaznák a távoktatást vagy annak valamely modulját. Megszűnni látszik a távoktatás angolszász dominanciája.

2. Kényelem vagy kikerülhetetlen szükségszerűség?

A válasz egyszerű: mindkettő. Ugyanakkor nem csodaszor az e-learning. Önmagában nem jelenti a „bölcsek követ”. De rendkívül hatékony módszer, amely kiválóan egészíti ki a klasszikus oktatási módszerek széles skáláját.

Helye van az oktatási módszerek portfóliójában. Tudatosan és teljeskörűen ki kell használni az előnyeit.

Az e-learning (de nevezhetjük internetes távoktatásnak is) új dimenziókat nyit az oktatók-hallgatók, de a hallgatók közötti viszonyokban egyaránt. A tanulási idő korlátai elmosódnak: gyakorlatilag a hét minden napjának minden órájában lehetőség van a szakmai kapcsolattartásra. Ez jelentősen befolyásolhatja a tanulási folyamat hatékonyságát is, azáltal, hogy a hallgató saját maga választhatja ki azt a tanulási (távoktatási) időtartamot és időpontot, amikor az ő ismeretbefogadása és ismeretfeldolgozása a leghatékonyabban valósul meg.

Ugyancsak kedvezően befolyásolja az e-learning a tudáspotenciálban lévő különbségeket az egyes hallgatók között. Az új ismeretanyag gyakorlatilag korlátlan számú megismételtetésével a gyengébb befogadóképességű hallgatók is felzárkózhatnak. A kényelmet szolgálja, hogy az új ismeretanyagokon túl a házi feladatokat (akár személyre szabottan is) az Internet segítségével tölthetik le a hallgatók, és a megoldást természetesen hasonlóan kell beadni.

A tudás naprakészségét szolgálja az e-learning azzal, hogy egy új korszerű ismeret, egy új kutatási eredmény, egy elemzésre alkalmas esetpélda pillanatok alatt hozzáférhetővé válik. Nem kell megvárni a – ugyan a korábbiaknál lényegesen rövidebb – nyomdai átfutást és az elkészült anyag terjesztését, a hallgatókhoz való eljuttatását. Az új ismeret szinte azonnal rendelkezésre áll a világ bármely pontján a hozzáférésre jogosultak számára.

Ez különösen ott jelent óriási előnyt, ahol az új ismeretekre a munkavégzéshez vagy a munkavégzés mellett van szükség. A munkahelyi feladatok nem szenvednek hátrányt, hiszen a hallgató tetszőleges időpontú szabadidejét, szabadidejének tetszőleges részét használhatja fel az e-learning-re. Több hetes, több hónapos munkahelyi kiküldetés sem jelenthet gondot a tanulásban. Nincs törés az új ismeretek megszerzésének folyamatában.

---

² Asynchronous learning, olyan tanulási forma, melynek során a tanuló a tananyagot saját ütemezésében dolgozza fel, illetve a tanulók és a tanárok közötti interakció váltakozva és időkéleltetéssel zajlik.

3. Az e-learning lehetséges negatívumai

Negatívum lehet az, hogy nem minden területen használható hatékonyan. Ez jelenti, hogy nem mindenhol alkalmazható gazdaságosan. Mert hiába hangoztatjuk a tudás társadalmát, az informatika társadalmát, azért alapvetően a gazdaságosság, az üzlet az, ami mindent vezérel. A távoktatást is, mert megvalósításának nélkülözhetetlen (és néha meglehetősen drága) feltételei vannak. Az erre a célra kidolgozott programozott tankönyvek és weboldalak, az audiovizuális segédletek, a hallgatói teljesítményeket mérő interaktív, egyéni azonosítóval ellátott feladatlapok, a speciális tananyag írására és a speciális feladatlapok értékelésére alkalmas oktatók, az Internet költségei a hálózat védelme a szándékos rombolók és a hozzáférésre nem jogosultak ellen, mind jelentős költséggel járnak.

E költségek nagyobb részét pedig a hallgatóknak (a szolgáltatás fogyasztóinak) kell viselniük.

De ennél is jelentősebb akadályt jelent az e-learning számára az olyan témák (tantárgyak, ismeretek, kompetenciák) anyagának átadása, melyek inkább az úgynevezett „learning by doing” többdimenziós módszert igénylik. A többdimenziós módszer itt azt jelenti: a tanulás a meghallgatás, gondolkodás, válasz, kipróbálás, újragondolás, érzékelés, döntés, cselekvés és kiértékelés útján történik. Ez a módszer ott hatékony, ahol szintetizálni szükséges, ahol a rendszerben való gondolkodás szükséges, ahol bizonyos dolgokban egy optimális portfólió kialakítása szükséges. Mint például a vezetőképzésben és továbbképzésben vagy az üzleti tervezésben, a stratégiák kialakításában. Tanulmányok sora bizonyítja, hogy a valóságos csapatok, a valóságos hallgatói közösségek kreatívabbak és produktívabbak akkor, ha lehetőséjük van a hatékony és személyes konzultációkra, nem kényszerülnek „virtuális” megbeszélésekre, gondolatcserekre.

A „learning by doing” úgynevezett fejlődésközpontú módszer, épít a csoport hatékonyságára. Megadja a tanulási folyamat irányát: a résztvevők maguk alakítják ki igényeiket a tanulás tartalmára (de nem az új ismeretekre!) vonatkozóan, megtervezik a járható utat. Módszereket fejlesztenek ki, megtanulnak tanulni, pótolják hiányzó tudásukat. Feltárják a kapcsolati konfliktusokat és teljes emberként vesznek részt ezekben. Következmény: a résztvevők megtapasztalhatják a hozzáértés művészetét.

Ez e-learning ezt a folyamatot még nem tudja helyettesíteni.

Az e-learning azokon a területeken hatékonyabb, ahol jól működik (gyors, megbízható, garanciális, ...) az úgynevezett egydimenziós tanulási módszer a „learning by thinking”. Itt a tananyag elsajátítása a megismerésre (akár hálózaton keresztül), a gondolkodásra és a „kérdés-felelet-magyarázat” útra szorítkozik.

4. Tapasztalatok és lehetőségek a Modern Üzleti Tudományok Főiskoláján

A Modern Üzleti Tudományok Főiskolája kellő időben ismerte fel az e-learning oktatási forma felvételét tudástranszfer portfóliójába. A megoldások közül elsőnek – mintegy alapnak, melyre később biztosan lehet építkezni – az CD-ROM alkalmazását választotta. Célul tűzte ki 12 tantárgy (Üzleti tervezés, Európai Unió, Stratégiai marketing, Projektmenedzsment, Gyakorlati vállalati pénzügyek, Menedzsment a

gyakorlatban OKJ, Controlling, Marketingkommunikáció, Vállalatgazdaságtan, Pályázatkészítők kézikönyve, Operációkutatás és Idegen nyelvű szakmai anyagok) e-learning kompatibilis kidolgozását (CD-ROM megoldásban) és rendszerbe állítását valamennyi szakon és valamennyi tagozaton. Már elkészült az Európai Unió, a Stratégiai marketing, az Üzleti tervezés (már 2. javított és bővített kiadásban!), a Menedzsment a gyakorlatban OKJ, a Vállalati pénzügyek és a jubileumi konferenciára megjelenhet a Projektmenedzsment is. A többi CD-ROM elkészülte 2002 végéig illetve 2003 első negyedévében várható.

1. ábra: Az eddig elkészült anyagok CD borítói

Az elkészült elektronikus anyagokat kísérleti jelleggel (Startégiái marketing, Európai Unió) és „üzemszerű” jelleggel (Üzleti tervezés) az elmúlt szemeszterben teszteltük mintegy ezerfős (nappalis, estis és levelezős) hallgatói csoport bevonásával.

5. A legfontosabb következtetés

Az e-learning az oktatásban csak egy eszköz, a tudásátadás hatékonysága az adott tananyag minőségétől és az oktatás irányítójától (annak szakmai felkészültsége mellett IT-kompetenciájától is) függ. Az e-learning egyszerre kevesebb és több is, mint az oktatás. Kevesebb olyan értelemben, hogy nem képes 100%-osan kiváltani a klasszikus oktatási formákat (F2F: face-to-face, hagyományos tantermi oktatás), csak és kizárólag azokkal együtt alkalmazható, ez is hatékonyságának egyik fontos kritériuma, mert több olyan megoldásokra képes, mint a projekt alapú tanulás vagy a problémaorientált (PBL: Problem Based Learning) tanulás. Ezek a lehetőségek (melyekhez nélkülözhetetlen az oktatók e-learning kompetenciájának kialakítása, fejlesztése) egyben meghatározzák az elektronikus tananyagok és az e-learning fejlesztések lehetséges irányát a Modern Üzleti Tudományok Főiskolájának számára, megtartva a főiskola egyik különleges versenyelőnyét, a gyakorlatorientáltságot, a problémamegoldás képességének tudástranszferét.

Gondolataim lényegét jól fejezi ki egyik hallgatóm véleménye, aki az üzleti tervezés tantárgyat tiszta e-learning módszerrel sajátította el:

„Az e-learning segítségével képes voltam a vizsgára kiválóan felkészülni és a vizsgát kiválóan megoldani. De az üzleti életben valóságosan működő üzleti terv elkészítésének elsajátításához nélkülözhetetlennek tartom egy valóságos tanár (tutor³) által vezetett valóságos szemináriumi csoport gondolkodást segítő, szintetizálást segítő, szinergiát hozó hatékony közreműködését.”

És végső soron az (üzleti) életnek tanulunk, ugye?

Szakirodalmi források

- [1] Yeaxlee B. A. (1929) Lifelong Education, London: Cassel
[2] <http://www.coedu.hu>

---

³ Kis létszámú csoporttal foglalkozó, a tudástranszfer folyamatában segítő, együttműködő gondolkodásra ösztönző, közvetlen és személyes oktatást megvalósító tanár.